
LA NOSTRA TERRA

REVISTA MENSUAL DE LITERATURA, ART I CIENCIES

IGNASI IGLÉSIES

El dia nou del present mes deixà el món dels vius, commovent de dolor a Catalunya, l'alt escriptor, poeta i dramaturg Ignasi Iglésies.

Les nostres lletres han perdut, amb la mort d'Ignasi Iglésies, un dels seus capdavanters més gloriosos. El poble ha perdut també l'home que sabia dels seus dolors i dels seus amors. Per això, per aquesta convivència que sabé establir entre el poble i la seva obra, totes les fibres del cor català han estat commogudes profundament. En foren prova les vuitanta mil persones que acompanyaren les seves despulles al lloc d'etern repòs.

L'aspecte fonamental del teatre d'Ignasi Iglésies és l'emoció generosa, com diu encertadament Joaquim Pellicena. Les seves obres van dret al cor i fan néixer l'amor als humils, exposant amb tendresa i dolçor tots els seus patiments i tots els seus nobles afanys.

Ell mateix fou un exemple d'aquests afanys dels fills del poble. La seva constància i el seu amor el portaren a la glòria, que perdurarà per sempre més, incorporada a la història de les nostres lletres.

El nom d'Ignasi Iglésies, juntament amb els de Guimerà i Russinyol, forma la grandiosa trilogia renovadora del teatre català de començaments del segle. La seva imatge revivarà la consciència popular.

Rovira i Virgili ens diu com era l'home: "La llei de l'amor era la llei de la seva vida". Amb aquestes paraules se sintetitza l'orientació que enquadra la seva obra gloriosa.

LA NOSTRA TERRA suma el seu dol intens al de tot Catalunya i plora, amb llàgrimes filials, la pèrdua irreparable del gran escriptor.

VOCACIÓ MARINERA

(ANIMA DI MARINAIO)

DUES PARAULES DEL TRADUCTOR

Guido Milanese, culte i distingit Contraalmirall de la Règia Marina Italiana, és, també, àgil i delicat narrador d'escenes de la mar.

Autor, entre altres obres, de Thàlatta, Anthy, Nomadi, Nella Scia, Mar sanguigno, Voce del fondo, Eva marina, L'ancora divelta, Il decameroncino del caccia-torpediniere Enea, L'ancora d'oro i Quando la terra era grande, a totes aquestes ocupen lloc preferent les descripcions del usos i costums mariners.

Pundonorós oficial i fervent admirador de la mar, Milanese sap reflectir a les seves obres l'aspra lluita dels qui per l'exercici de llur noble i arriscada professió viuen votats a morir per la Pàtria, i sap igualment fer arribar al lector tot l'agredolç de la vida marinera, plena d'encís en els jorns de bonança, enguniosa i tràgica quan la tempesta es desferma.

No està tampoc desprovist Milanese d'un sà i finíssim humorisme, però sobretot traspua a la seva producció el desig de despertar en la joventut italiana els sentiments del més aferrissat compliment del deure fins a l'abnegació i al sacrifici de la vida per la Marina i per la Pàtria.

A més, la salabor que amara les pàgines de Milanese les fa gustoses a tots aquells qui senten i estimen la mar; i per ço, perquè el crec autor ací poc conegut, mereixedor, però, de que ho sigui, i, per altra banda, la nostra pairal literatura no compta amb gaire obres d'ambient marí, he gosat—és aquesta la paraula justa—traduir, com a començament, que si a Déu plau i em dóna salut i vida tindrà continuació, una de les narracions que amb el títol d'Anima di marinaio, i aplegada entre I racconti della torpediniere, forma part de l'obra Thàlatta (Racconti i ricordi di mare).

I desitjant que Vocació marinera—títol que m'ha semblat que és el que millor escau a Anima di Marinaio—plagui als lectors de LA NOSTRA TERRA, m'és grat fer públic el meu sincer agraïment a Guido Milanese per les facilitats que gentilment m'ha donat per conseguir de l'Editor de les seves obres el necessari permís de traducció.

Miquel FONT I GOROSTIZA

*

SHE BREEDS A BREED O' ROVIN' MEN
AND CASTS THEM OVER SEA.

KIPLING: "THE SEA WIFE".

SOBRE la lívida llacuna surava una Venècia espectral. La pompa barroca de la façana de Santa Maria de la Salut desapareixia sota la neu que, aboçada furiosament pel vent, s'embotia entre les motlures barrant tots els relleus.

I per ci per lla degotissos de gebre: a les gòndoles inútils abandonades entre els pals, sobre les boies, al llarg dels flancs dels vaixells, per tot on l'aigua havia pogut aquietar-se i congelar-se.

Per ci i per lla, també, llums blanques i brillants es destacaven damunt la grisor, rompent les línies i alterant l'uniformitat del vel que embolcallava la ciutat.

Davant l'església s'arregleraven els torpediners de l'esquadreta, estrets els uns contra els altres, grisos dins la grisor, sombrius i tètrics, sotraguejats sense parar per les dures ratxes del *bora* (1) glaçat.

A bord, un gran espetec de lones batudes pel vent i aspres grinyols de cadenes; el pont, desert.

La meva tripulació arrecerada al *ranxo* de proa, gaudia, amb els grossos capots cenyits a la cintura amb un tros de *piola*, de la tèbia escalforeta de l'estufa devinguda roent a còpia de carbó.

Entre ells hi havia un nouvingut, i l'aclaparaven a preguntes, fent-li amb rudeses marinera un poc de gatzara. Havia ja contat ell la

(1) Vent del nord-est o de l'est-nord-est fred i sec, especial de les mars Negre i Adriàtica; és equivalent al nostre *mestral*. (Nota del trad.)

seva vida, qui era, d'on venia, les naus amb les quals havia navegat, i ara els meus li parlaven del torpediner—cosa nova per ell, tripulant sempre de navilis d'alt bord—i li contaven, exagerant-ne els detalls, els episodis de més relleu de llurs dos anys de campanya:

...Un dia érem davant Capri...

...Llavors el Comandant va dir...

...El Comandant s'intranquil·litzà... va prendre la boia...

Contaven també les meves humils proeses, i la seva conversa, esbargida per les fortes ratxes, m'arribava esfilagarçada, mentre abocat a l'escotilla del *ranxo* els mirava sense ésser vist.

Era allí per dir-los que havien de pujar a coberta i fer-nos tot seguit a la mar... “per un servei urgent”, com deia un paper groc que, tot mullat, acabava de rebre.

Ah! braus minyons, pegau una ullada al temps; es prepara un altre episodi, em penso.

I prou que en tinguérem d'episodi! Venècia s'era fosa ja al lluny, esborrada per la distància i el vel plomís d'un cel nivós; havíem passat Poveglia, després Malamocco; a Ponent, dins la grisor, començava a veure's la taca més fosca de Chioggia. Caminàvem, doncs, tanmateix, lluitant a salts i capbussons contra les violentes escomeses d'una mar agitada per estúpida fúria, i així com podíem ens aguantàvem, arrapats el timoner a la roda i jo al passamà de la barana de la torreta de comandament. Ah! dolç record de l'estufa, ara, enmig de les fuetades del *bora* a dotze graus sota zero!

Amb els ulls recremats pel finíssim i salobre polsim de les ones resseguia jo el monòton perfil de la Costa. El timoner, eixugant-se els seus amb el revés de la mà plena de cristalls de gel, procurava mantenir la ruta assenyalada seguint els salts de la bussola que per les grosses onades no volia estar-se quieta.

—Paciència—li deia jo quan el sentia rondinar.—Pitjor ja no pot anar. Pren-ho amb resignació i no et distreguis.

L'aigua glaçada em degotava, malgrat la caputxa del *xubasquero* pel pit i per les espatlles: el timoner—pobret!—era una esponja.

I caminàvem, caminàvem, units com si fóssim una sola ànima, jo manant sense parlar, ell obeint a un petit signe meu, a una mirada, a un senzill moviment de cap...

—Què vols?

Era el mariner nou—una cosa tota mullada i lluenta—que venia a prendre el seu quart de timó, passades les dues primeres hores de navegació.

—No has governat mai a bord d'un torpediner?

—No, senyor.

Ah! No era aquell precisament el moment oportú per començar, ni per córrer el perill d'atravessar el torpediner a la mar.

—Escolta—li vaig dir.—És millor que ho provis un dia de bon temps. Torna't al *ranxo* i digues a un dels antics que vingui a prendre el teu lloc.

No va dir una paraula: solament li pujà als ulls una flameta tot d'una apagada. I se'n va anar arrapant-se ací i allà entre riuixims d'aigua de mar que rentaven la coberta i convertits després en finíssim i glaçat polsim s'abatien sorollosament sobre la xemeneia i la torreta de comandament.

Altra volta silenci. Començava a prendre'm, rimat pels cops de l'hèlix que sortint de l'aigua en el capbussó la cercava adalerada voltant en el buit, per afonar-s'hi de nou a l'empopada, aquell característic ensopiment que una massa llarga tensió d'esperit sol produir.

I tant de bo que aquest ritme monòton de l'hèlix no s'estronqui; perquè, ah! si s'interrompia...

Les grosses onades arrosegaven extensos mantells d'algues que, arreballades qui sap d'on per la tempesta, clapejaven llurs lívides crestes d'obscures ombres, i empeses pels cops de mar assaltaven sense descans unes el flanc i el pont de la nau, mentre altres volaven esfilagarçades sota les violentes escomeses del vent i ens fuetejaven el rostre com si fossin enormes insectes que fugissin empaitats.

I caminàvem, caminàvem, lluitant contra una mar folla que amb orba fúria investia la meva pobre petita bestiola d'acer que, tota vibrant i sols acompanyada del crit idiota de les gavines, s'obria camí alçant ardida la proa per capbussar-la després dins l'ona entre núvols de blanca escuma...

De prompte, però, l'hèlix començà a alentir sos cops: abaix, a la màquina, qualcú cridava, mentre la campaneta elèctrica del portaveu sonava sense parar.

—Comandant—digué una veu que pujava pel portaveu—: el condensador té una avaria que encara no podem precisar, l'aigua no circula i hem de ralentir si no volem cremar el condensador.

Finida la lluita! El torpediner, perduda l'arrencada, començà a atravesar-se a la mar; ones altíssimes el sacsejaven com si fos una closca de nou, fent-li donar paoroses brandades, enmig d'un formidable terrabastall d'armaris que es buidaven, de ferramenta que rodolava, de vaixella que es feia miques...

Amb el timó a *puja* (1), poguérem, encara, posar-nos poc a poc popa a la mar. El bufarut ens fuetjava llavors les espatlles amb gran consol dels ulls i de la cara.

Ja no caminàvem i la terra s'acostava. Empesos més per les grosses onades que per la màquina, que, com exhaurida, sols donava esmorteïdes pulsaciones, Chioggia, amb els seus nevats cloquers destacant-se damunt l'uniforme grisor del cel, ens era per moments més aprop.

Es va trobar la causa de l'avaria: eren les algues aspirades per la turbina del condensador que havien tapat la presa d'aigua i aquesta no podia entrar.

Com aguantar-se enmig d'aquella furiosa ventada, sense defensa contra els cops de mar que ens empenyien, ens empenyien..?

A punt l'àncora surant, última esperança que ens quedava per poder retrassar la inevitable anada sobre els romponents i la costa. Quan els cloquers fossin massa alts, la neu que els cobria massa nítida, i la màquina no volgués encara marxar, la fondejaríem.

Tota la tripulació a popa em voltava, esguardant silenciosa adés la terra, adés a mi, amb tal expressió de fidelitat i confiança que vaig commoure'm fins al fons de l'ànima.

La màquina—finalment!—s'aturà. Un petit sotrac al cor, una senya, l'àncora surant que cau, un cop damunt l'aigua, i un poc de tranquil·litat després.

Les altes ones ens arribaven llavors pel fil de popa i corrien més dolçament al llarg dels flancs de la nau. No es podia, però, perdre temps, ja que no hi havia ni que pensar tan sols en donar fons: ni les àncores ni les cadenes aguantarien.

Ho provàrem tot, tot. Amuntegats, repençant-nos cap a fora en el punt que corresponia al condensador, gratàrem, amb tota mena d'eines, el ventre del torpediner, provant d'agafar el fatídic manyoc d'algues que obstruïa la presa d'aigua.

Al meu costat hi havia el mariner nouvingut; pàl·lid, silen-

(1) Accionar el timó de manera que la proa caigui en direcció contrària a la del vent. Italià, *puggiare*; els nostres mariners diuen *puja*. (Nota del traductor).

ciós, balb de fred, els llavis tremolosos i amb aquella flameta a la mirada que, per segona volta, era per a mi indesxifrabla.

—Comandant: hi som molt aprop—va dir-me en veu baixa el nostramo.

Ell ho va sentir; corregué a proa, entrà al *ranxo* i fou qüestió de pocs minuts.

Abans que jo tingués temps ni de fer una senya, tornà a coberta nu completament, cavalcà per sobre l'orla, es capbussà dins l'aigua gèlida i desapareguè sota el torpediner.

Quin temps hi va estar? No ho sé. Vaig contar aquells moments eterns amb els batecs del meu cor, que glatia a l'uníson del seu sota l'aigua, i no vaig respirar—com ell—fins que no vegí primer un braç ensangonat, després una cara tota desfigurada amb la pell del front feta tires.

Les ones l'havien rebutat contra la gratelosa carena de la nau; la boca li sangrava, però reia, mostrant amb una mà tota lligada una grossa punyada d'algues.

—El condensador està desembossat—digué simplement; s'hissà a dalt i marxà a proa, deixant sobre la coberta roges empremses.

Mitja hora més tard, sortits ja de la regió de les algues, navegàvem a tota marxa; el torpediner havia reprès la seva aspra lluita contra la mar furienta, i com petita i coratjosa bestiola, fingia amb marinera astúcia submergir-se, per després més ardida remuntar entre ruixims i xarabots de voleiadora escuma les muntanyoses i encrestades ones...

—Comandant, puc prendre el timó... ara?

No va esperar la resposta: un rostre tot embenat s'encorbà sobre la bussola, i dues mans encotonades agafaren el governall...

I no poder abraçar-lo!

GUIDO MILANESI

(M. FONT I GOROSTIZA, trad.)

ROMANÇ DEL FILL I DE L'AMADA

SOMRÍS de carn rosada,
arribarà el meu fill;
aiguamel a la boca
raigs de sol al pèl fi;
semblarà una joguina
de tant petit, petit,
i una musica dolça
em seran els seus crits...
Somris de carn rosada
arribarà el meu fill.

“Incipit vita nova”...
Vida nova per mi,
que estrenyeré amb els braços
la joia del meu fill
per a tenir-la sempre
a dintre del meu pit;
i amb l'ànima ben plena
d'alegria infantil,
serà com si tu, Amada,
visquessis dins de mi!

Somris de carn rosada,
felicitat subtil;
dolça pau desitjada
en hores de neguit;
amor, vida serena,
el nostre cor tranquil,
i la rialla fresca
junt al bressol petit...
això ets tu, oh Amada!,
que em donaràs el fill.

ARTUR PERUCHO

LLORENÇ RIBER I CAMPINS

(Acabament)

PERÒ on la prosa de Mn. Riber és verament alada és en *Els camins del Paradís perdut* (1) (Premi de Prosa en els Jocs Florals de 1920). Conté aquest llibre dues narracions de peregrinatges fantàstics: *Les meravelloses navegacions de Sant Brandan i els seus monjos*, llegenda cèltica de mitjan segle XI extreta d'una versió del llatí en dialecte venecià (2) i "Les incansables peregrinacions dels tres monjos Teòfil, Sergi i Higini translladades del Voragine i de la Vida de Sant Macari romà, d'on passaren als Exemplaris en llengües vulgars". La paraula hi canta en períodes solemnes; el mot és sempre preciós, escollit com en la prosa de Bocacci; la fantasia es complau en el seu propi joc esplèndid com en les estrofes de l'Ariost". (3)

"La fàcil objecció que podria ésser feta al llibre de Llorenç Riber seria dir que és una obra d'un preciosisme insincer, mancada de contingut ideològic... Els llibres d'on l'autor extragué aqueixes llegendes podien ésser plens d'una ingenuïtat sincera, com aquí tenim Verdagner que és encara sincer en els seus idil·lis; però aquest món llegendari és fins pel seu mateix autor un joc de fantasia purament retòric." (4)

En canvi, la rèplica a aquestes objeccions no fóra tampoc difícil. Un joc d'imaginació sana i vigorosa es complau sempre a enfonsar-se en un mar de meravelles; i el plaure's en un llibre com aquest fóra senyal de vigoria i frescor imaginatives. Com el gust pel bell parlar es complaurà sempre en la prosa de *Les navegacions de Sant Brandan*: una prosa lenta i sonora com un cant d'orgue!" (5)

Amb aquesta prosa rítmica, alada i solemne, publicà en 1921

(1) Barcelona, Editorial Catalana, S. A. (2) Vegi's *Biblioteca Storica della Letteratura Italiana*, Francesco Novati, Bergamo, 1896. (3) J. M. Capdevila, *Poetes i Crítics*, Barcelona, Llibreria Catalònia, 1926, vol. I de "El ram d'olivera", pàg. 172. (4) *Ibidem*. (5) *Ibidem*.

la versió de la *Conjuració de Catilina* de Salusti (1) i dos anys més tard la de tres *Discursos* de Ciceró (2). Els amples períodes de l'autor de les *Qüestions Tusculanes* ressonen en nostra llengua amb togada majestat romana, digna de l'inventor d'aquelles clàusules rítmiques, el secret de les quals tantes controvèrsies i tanta pols olímpica ha alçat entre els humanistes. Precedeix la versió una introducció lluminosa sobre la vida i educació oratòria del tribú insigne on es ventila problema tan vital com el de la promiscuació de llengua en un temps en què el grec i el llatí es disputaven l'hegemonia pedagògica.

En 1926 publica en col·laboració amb En Miquel Ferrà la versió de les *Obres Menors* de Tàcit, i l'any següent la de les *Sàtires i Epístoles* d'Horaci, de les que té també una traducció inèdita en versos hendecassíl·labs. E. Gómez de Baquero escrivia no fa molt de temps a propòsit de la primera:

«Menéndez y Pelayo habría incluido con placer en su *Horacio en España* esta versión del poeta favorito a quien consagró la mejor y más inspirada de sus odas. Traductor de la *Eneida*, en bellos metros que conservan en una lengua moderna la cadencia latina, D. Lorenzo Riber ha vertido en limpia, expresiva y clara prosa las *Sátiras y Epístolas* horacianas. El lector que no ignore el latín podrá apreciar, cotejando la página de la versión con la del texto, la fidelidad con que pasan al catalán los conceptos y las figuras del poeta de Venosa.—»

«—La introducción no es un frío resumen erudito de noticias, sino una cálida semblanza literaria. De Horacio todo está dicho. Ha sido uno de los clásicos a quien ha permanecido más fiel la posteridad.—»

«—Pero la evocación literaria anima los más gastados y conocidos asuntos. La pluma de Riber, en su breve y elocuente semblanza, hace revivir a Horacio ante el lector moderno.» (5)

Darrerament acaba de publicar, sota el bell títol clàssic "Per l'altar i per la llar", un recull de parlaments escrits en diferents èpoques, des de 1908, data del sermó en català, que podríem dir històric, pronunciat a la Catedral de Palma, amb motiu del VII centenari del naixement del Rei En Jaume—una de les més solemnes ocasions de la seva vida, segons confessió de l'autor en el

(1) Editorial Catalana, 1921. (2) "Fundació Bernat Metge", Barcelona, Editorial Catalana, 1923. (3) Barcelona, "Fundació Bernat Metge", 1926. (4) Barcelona, "Fundació Bernat Metge" 1927. (5) Riber y su *Horacio*, Marzo 1927.

pròleg—; alguns panegírics, discursos de Jocs Florals, conferències, esboços de semblances (la de Berenguer de Palou, bisbe de Barcelona, la de Jaume III, Rei de Mallorca) i narracions de nits de novembre que titula *Viatges a l'altre món*.

“En tots aquests treballs—escrivia no fa gaire En Ruiz i Mament (1) l'autor confirma—recorda, millor—les extraordinàries dots d'historiador que posseeix. No sabem si es sotmetria a una disciplina per escriure un gran tractat d'Història; però, sens dubte, té l'art admirable de contar-nos una història com si fos una llegenda i de dar a les llegendes la valor inestimable de que, si no ocorregueren les coses que en ella es conten tal i com es conten, indubtablement dins aquest espai, amb aquesta color i amb homes parecuts als que descriu degueren haver d'ocòrrer. Talment amb el viatge del vescomte de Perellós al Purgatori de Sant Patrici, per exemple, una de les narracions de “Viatges a l'altre món”.

Mancada restaria aquesta breu semblança si no remarquéssim en el nostre biografiat un altre aspecte, prou important per sa fructífera assiduitat: el de sa col·laboració periodística en català i castellà. Coneguts eren sos articles damunt «La Veu de Catalunya» i el «Diario de Barcelona» on el pseudònim Ramon de Campfullós sembla simbolitzar les exuberàncies de son estil característic que per ésser reconegut no necessita firma. Des de 1925 aporta, a més, damunt «El Sol» de Madrid sota el cognom romàntic de *Roque Guinart* una freqüent col·laboració en castellà que és el portaveu sensible de Catalunya i ses Illes. Un cop més, amb aquests articles, d'un estil d'ell mateix tan poc periodístic, triomfa meravellosament en el periodisme. Vegi's com fou acollida damunt la premsa de Barcelona i de Madrid llur aparició:

«Un nuevo artículo de Roque Guinart en *El Sol*, y un nuevo vuelco de clásicas citaciones, como si Roque Guinart, en vez de ser, como sospechamos, un sacerdote de cultura moderna, fuera un abate del XVIII que supiese de memoria todas las mitologías greco-romanas. Por vez segunda, después de la irrupción de Gabriel Alomar, entra Mallorca en las letras castellanas, con ruido de *Iliada*, y con música horaciana. Los adjetivos sonoros y rutilantes se siguen unos a otros, a la vieja manera, y todas las cosas son puestas, literariamente, bajo la advocación de algún viejo dios mediterráneo.»

(1) “El Sol” juliol 1928.

«Ya que ha comenzado en Madrid por airoso gesto de dos periódicos, la articulada colaboración de escritores catalanes, que aporten cada uno de ellos, con su espíritu, su manera. Mallorca siempre ha sido, antes con su arquitectura, ahora con sus letras, la avanzada de Cataluña en los mares de Ulises. Gabriel Alomar, alza toda su ideología de europeo actualísimo, sobre sus humanidades, como ahora Roque Guinart. Antes que ellos, los poetas del Renacimiento mallorquín.

Pues bien, que así sean, en la prosa castellana, los mallorquines, y que en esa misma prosa, los escritores catalanes sean fieles al que siempre fué su espíritu y su estilo.» (1)

«No es costumbre nuestra señalar de un modo especial la personalidad de nuestros colaboradores. Ellos se muestran por sí mismos, y el lector va trabando conocimiento y trato familiar con ellos de manera que se le aparece tan clara su fisonomía espiritual como pudiera la corporal. Sin embargo, quebrantamos por una sola vez la norma para destacar la atención de los lectores hacia los artículos—ayer publicamos el segundo—enviados desde Cataluña por “Roque Guinart”. Este seudónimo oculta la figura de un gran catalán, enamorado de su tierra y de la lengua de su tierra. Lo demostraba en su primer artículo sobre Aguiló; demuéstrole siempre en una ímproba labor filológica desenterrando a diario de entre el polvo de los siglos vocablos olvidados, a veces mutilados como las viejas estatuas, sacudiéndoles para que otra vez resplandezcan sus urgencias lingüísticas. Y este mismo “Roque Guinart” escribe sus crónicas de Cataluña en el más puro y suave castellano, impregnado de aromas clásicos, resonante de mil reminiscencias greco-latinas.

Pero no es, propiamente, su magistral castellano la causa principal de esta llamada al lector. Ni tampoco ese igual dominio del catalán y del castellano, que le hace gran escritor en ambos. Más importante son los temas de entusiasmo de los cuales rebosa este magno lenguaje y le colman de vida. Bella es la vela, pero cuando el viento la hincha y hace palpitar.» (2)

“Disjecta membra poetae” en diria jo d’aquests articles en una i altra llengua, membres escampats de poeta, però no membres morts i feixucs sols de retòrica: amb llur metaforisme exaltat i llur

(1) *El Día Gráfico*, 2 julio 1925.

(2) *El Sol*, 28 de mayo 1925.

abundant erudició sacra i profana corroboren una volta més l'aspiració constant de son autor "a crear una llengua poètica, essencialment distinta de la vulgar, amb l'ajuda de tots els elements nobles de l'antiga tradició clàssica i bíblica i amb l'ardida incorporació de mots savis i rars girs insòlits i intensament expressius manlevats del llatí i del català arcaic." (1) Funció, en el fons, de "poeta" en el sentit original de la clàssica paraula grega.

Per aquestes condicions, verament excepcionals, d'estilista, fou elegit el 10 de març de 1927, en llúida votació com poques voltes justificada, Acadèmic representant de Mallorca en l'ampliació de places de la "Real Academia Española". Vegi's què en deia la premsa mateixa de Madrid:

«La elección de mosén Lorenzo Riber para académico catalán mallorquín no ofrece sólo la justificación aneja al reconocimiento de méritos literarios eminentes. Ha sido una elección modelo bajo otro aspecto, elección rara si se atiende a la pugna de solicitudes que suele haber en la provisión de los sillones académicos.

Esta vez los honores académicos, que algo pierden de su valor al ser afanosamente pretendidos, han ido a buscar en su estudioso retiro del Ateneo de Barcelona al poeta y al erudito que no los había buscado y que al enterarse del designio de los que pensaban presentarle, quería ceder el paso, con noble modestia, a otro gran poeta mallorquín, también escritor excelente en castellano, a Gabriel Alomar, no menos digno de la metafórica inmortalidad que se atribuye al ingreso en la Academia.

Con mosén Lorenzo Riber entra en este Cuerpo literario un auténtico y verdadero humanista que hace pensar en las egregias figuras del Renacimiento. Tiene como ellas la pasión de las letras griegas y latinas. Hasta la fina cultura italianizante completa la analogía, por haber sido Italia el foco del renacentismo literario. Riber, perteneciente a esta noble estirpe, no es un aparecido de otros tiempos. Une a la herencia humanística del gusto y del amor a las Letras clásicas, la cultura filológica moderna.»

Per acabar direm que potser fins ara, en el camp de les lletres insulars, no s'havia dat un cas tan típic, tan definit, de *literat*, en el sentit plenari de la paraula, com el d'aquest català de Mallorca

(1) "La Veu de Catalunya", juliol de 1928.

(2) E. Gómez de Baquero, "Letras e Ideas", *El Sol*, Marzo 1927.

—com diria Fra Anselm—veí d'aquest sortat poble on Ramon Lull cobrà alous. “Jo no sé, Mossèn Riber—diria amb Eugeni d'Ors—quin camins Déu us reserva. Però sé també que, despull i nu de tot, conservaríeu encara, com un ric esplet de la vida, el record dels instants de goig intens—de tortura i triomf i goig—a què devem la bella cadència de *Els Sants de Catalunya*—i llurs ritmes graves, i llurs arcaïsmes oportuns, i la pompa, folgadamente togada, de llur patrici hipèrbaton.” (1)

GUILLEM COLOM

(1) Nuevo Glosario, vol. I, Rafael Caro Raggio, editor, Madrid.

LA BELLA DE LA TERRA (1)

AIXÒ era un rei que tenia tres fills, i també tenia un jardí en el que hi havia una pomera que feia pomes d'or, i un pou. Dins aquest pou hi habitava una *làmia* (2) que cada dia en sortia i se'n duia una poma d'or.

Una vegada el fill major del rei se presentà davant son pare i li diu: —Pare, casau-me.

—Amb molt de gust—li respon el rei. Si tu ets capaç de matar la *làmia*, tot d'una et casaré. El jove se'n va a comprar un arc, se posa a l'aguait i en el moment que la *làmia* surt del pou li tira una fletxa, però no l'atura.

El fill segon fa llavors la mateixa pregunta a son pare i havent rebuda igual resposta, intenta matar la *làmia*, sense conseguir-ho.

A son torn el petit se'n va a trobar son pare, que li respon com als dos majors. Però aquest compra una massa de ferre (3); s'aixeca que encara feia fosca i se posa a l'aguait dins el jardí. La *làmia* surt com de costum del pou per prendre una poma i el jove tot d'una que l'atrapa li pega una massada i l'atterra, però el monstre, arrosegant-se, arriba al pou i s'hi precipita, amb gran despit del jove, qui, després d'haver pensat el que li convenia fer, crida els criats i els diu: jo em fermaré amb aquesta corda i baixaré dins el pou i vosaltres, quan remenaré la corda, me traureu tot d'una. En efecte, se ferma i baixa al fons del pou, on troba la *làmia* i la Bella de la terra.

Lliga depressa la *làmia* i la Bella de la terra amb ell i mou la corda; els criats estiren, però després d'haver fet sortir la Bella de la terra i la *làmia*, tallen la corda i el jove cau al fons del pou.

Allà baix s'enfonsa encara més per dins la terra, fins que, cansat de caminar, surt vora una muntanya, on s'adorm al peu d'un

(1) Dels "Contes albanesos" recollits per August Dozou.

(2) *Làmia* és un monstre fabulós.

(3) En turc *torpuz*, grossa bolla de ferre guarnida de puntes.

arbre. Durant el somni hi compareix una serp que vol pujar a l'arbre per devorar els aguillons d'un niu que hi ha entre les branques. La remor el desperta; veu la serp i la mata. De seguida hi compareix la mare dels aguillons i veient la serp morta, pensa:—Qui deu ésser que ha morta aqueixa serp? Segurament és l'home que dorm sota l'arbre; i amb ses ales esteses li fa ombra!

—Oh, quin somni més agradós he tengut!—exclama el jove en despertar-se poc després.—¿Ets tu—li demana l'àguila—que has morta aquesta serp?—Jo mateix. I quina recompensa vols que et doni pel servei que m'has fet?—Cap, com no sia que em duguis a casa.—Partim—respon l'àguila—però cada pic que jo cridaré: *ja!* m'has de donar un tros de carn.

L'àguila pren el vol i mentres vola, crida: *ja!*, i el jove li posa al bec un tros de carn, i al cap de poc una altra vegada, però la casa estava ja a la vista quan l'àguila crida altra volta: *ja!*, i com el jove no tenia pus carn, es talla un tros del ventre de la cama i el dona a l'àguila. L'àguila el conserva en el bec i tot d'una que el jove posa els peus en terra, li demana:—Per què coixeges?—És que me digueres que et donés carn cada vegada que cridaries: *ja!*, i com l'havia acabada m'he tallat un tros del ventre de la cama.

Llavors l'àguila li posa la carn al seu lloc, i li diu:—Pren aquestes tres plomes: una vermella, una blanca i una negra. Si te passes pels llavis la vermella, al punt veuràs comparèixer un cavall amb ales; si la blanca, un palau, i si la negra, diners, esclaus i tot quant desitgis.

El rei havia fet tancar la Bella de la terra dins una cambra, voltada de grans fosses, i llavors havia fetes fer crides, que deien: “El qui d'un salt passarà la fossa, se casarà amb la Bella de la terra.”

Aquesta crida havia atreta molta gent, però ningú, fins llavors, havia estat guanyador. En aquest entremig arriba el jove príncep, se passa pels llavis la ploma vermella, la qual al punt se converteix en un cavall, amb el qual salta l'ample fossar (1). El rei mana fer festes i, complint sa promesa, entrega al jove per muller la Bella de la terra. El príncep llavors es dóna a conèixer, dient al rei: “Jo som el teu fill”, i el rei fa matar els criats traidors.

JOAN ROSSELLÓ DE SON FORTEZA, Trad.

(1) Com que no es parla de les altres dues plomes, es pot creure que la rondalla no està acabada,

REBEL

A En Joan Rall quasi tots ja el tenien per mort. Un dematí es presentà al poble i el poble no el va conèixer. Ell tampoc el conegué. Durant aquell temps—vint anys—les coses canviaren; moltes d'elles no eren, o si ho eren no ho semblaven, les mateixes.

Partí que la vila era voltada de la pau pagesa, mancada d'inquietuds. Partí amb un desig de món i unes ànsies de ventura. El cercle de sa casa era limitat: un horitzò sense núvols, un benestar pagès que l'avorria sobiranament.

Ai, no! Alló diria's que era un nu al coll. La manca d'espai, un ofegament de l'ànima. Sos desitjos, d'una turbulència sentimental, semblaven folls.

Joan Rall era estrambòtic. Era prou conegut, tristament conegut. Aquesta trista coneixença era motivada pel misteri de son naixement. El trobaren, petit, sangglaçat dins un embolic de roba pudenta. Una vella, anant pel camí, llarg com una serp blanca, es va asseure a la vorera, cansada. De prompte sentí un plorinyol fi, lànguid, torturador. Era el minyó que plorava de fred i de fam.

Així fou la naixença d'En Joan Rall en el poble. El vertader naixement ha quedat dins el misteri. Solament hom sap que un dia abans de la troballa del pilot de carn vivent passaren pel poble, petit i curull damunt una muntanyola, un home i una dona garrida, al parèixer de vint anys, que el menava per la mà: dos músics passavolants. Ella era morena, cremada pel sol en les llargues passejades, i tenia un encís de bella aventurera. Emperò una deformació ventral espenyava llastimosament la seva elegant lleugeresa. Per l'edat, semblava que l'home cec fos son pare. Mes pel que es veia, no era així. El cec tocava l'instrument—un violí—que era un gust. Barrejava sa veu baixa, fosca, amb la de la dona, una veu de cristall, de gradacions sensibles i entonades. Ell era alt, alt; tal vegada un poc massa alt. Vestia quasi correctament, com un cavaller, amb un deixat bohemi. Les mans trémols mane-

javen l'arc i les cordes posant un impuls interessant en sa figura. Hi havia tremolor en sos llavis i balanceig rítmic en sa cabellera blanca. Els ulls sempre tancats; ulls sense vida, voltats de gelada eterna, talment com les parpelles closes de les misterioses efigies.

La casualitat féu—tal vegada—que els dos fets esdevenguessin durant un interval relativament curtíssim. El cert és que per a tot el poble els vertaders pares del minyonet trobat foren els dos músics passavolants i misteriosos.

Valenta deixalla la dels bohemis! Quasi fou motiu de discòrdia. La dona del metge—que també era el batle—, la de l'apotecari i la del mestre d'escola disputaren llargament sobre a quina d'elles anava l'encàrrec de la cura del minyó. Sort que el Rector de la Parròquia, amb un posat d'home entès i sapientíssim en totes matèries, fallà, donant la troballa a una pobre dona sense fills, el marit de la qual conrava la terra d'uns senyors de la ciutat pròxima.

Joan Rall cresqué en mig d'una humilitat que era un camí vers al pauperisme. Més grandet, el feren anar a l'escola. Ell hauria volgut romandre aclofat damunt els terrossos vermellencs de l'immens espai sense límit. Al menys allà l'horitzó era ample, infinit, sols tallat per la muntanyola verdenca, amb un centenar de cases terroses i esgraonades. En Rall tenia cinc anys i ja s'embadalia davant la dolça tranquil·litat pagesa. I amb tot, sentia pujar de ben endins una ràbia contra aquells graons que eren vivendes d'éssers, verdejants amb la maragda de les parres grosses i rústegues.

En Joan Rall es feu gran. Prengué un posat pedant. Es tornà rebel. El veien sovint que portava llibres sota l'aixella. El vicari un dia el cridà i li feu un sermonet. Un altre dia li prengué un llibre dels que portava sota l'aixella, i amb ulls plens d'esbalaïment, digué: —Tens un llibre dolent! Joan Rall feu una rialla, que semblà un udol. Ell no podia creure en llibres dolents. Per ell tots eren bons!

Fou un dematí que passà per la casa de N'Antoni, el ferrer i regidor del poble. No tenia per què anar-hi. Emperò hi va anar per fer saber la seva partida. En aquell moment En Rall semblava molt ufà. Hi havia una rialleta plena d'esperança i simpatia.

Portava una camisa blava i un mocador vermell pel coll. Duia el gec en el braç, com si fos un objecte del qual pogués desfer-se'n

molt bé. Era baix, prim, cabells rossos, ulls clars i incolor. Precisament la incoloritat de sos ulls feia que també semblàs un home incolor, un home sense idees, una ploma o una fulla al vent.

Cal dir, doncs, que era un home paradoxal. Aqueixa mateixa contradicció entre el dedins i el defora fou la causa—qui ho dubta!—de la seva anada al ferrer. Ell no tenia amics en el poble. Sols la Julieta havia estat la companyona de sa infantesa. Julieta fou una dolça amiga. Cresqué en la llibertat del camp, sempre humil i bona. Orfa, no sabia res dels afalacs paternals. Assaborí les amargors de la vida. Emperò ignorà—fins a cert temps—els seus plaers. Ambdós, orfes de fet, trobaren semblats ses vides. Julieta no era molt garrida, tanmateix. Emperò calia fer un niu acceptable. Per afegitó, Julieta tenia els ulls verds. Dona d'ulls verds! Era encara una noia, i ja sos ulls tenien un atractiu magnètic. Al pobre home li feia basarda aquella verdor, plena de misteris. Era una basarda que anava vers al ridícol. Qui podia desxifrar el misteri d'aquella verdor? Qui podia resoldre la interrogació que, perennalment, s'entreveia en la nineta bellugadissa? Mirar-se-la de fit a fit era romandre com esmaperdut. En realitat, no li estaven bé a aquella noia de tants pocs anys uns ulls tan meravellosos. Sovint, En Joan Rall li havia dit, tot fent una rialla:

—Posa't unes ulleres negres, Julieta; posa't unes ulleres negres! Cal que te les posis, Julieta!

Julieta esclafia amb una altra rialla, que vessava salut i fortor de terra. Tenia dues fileres de dents blanques i grossetes, i uns llavis un xic gruixuts i rojos com la sang.

—Esta bé. Em posaré ulleres negres per a plaure't, Joanet!

* * *

Les coses canviaren. Moltes no eren, o si ho eren no ho pareixien, les mateixes. Vint anys d'absència, i Joan Rall obirava de bell nou la casa petita del ferrer. Mes, pels voltants, hi mancava la figura gràcil de Na Julieta, la petita criada de la dona qui, sovint, aidava a son marit a aguantar el ferro ardent a l'enclusa. Què hauria estat de la noia..? Abans d'ell partir, també Julieta havia pres el vol. La ciutat i els seus ulls tenien un poder magnètic. Les dues forces havien de completar-se per assolir el gran imperi del menyspreu i de la follia. Julieta fou la dona escollida. No era molt bella, que diguem, mes sos ulls feien miracles. Feren

el miracle de perdre-la, d'enfonsar-la en l'abisme de la inconsciència i de la frivolitat. La mateixa frivolitat l'enlairà per damunt totes les coses i féu d'ella una deessa, potent i majestàtica. Fou la síntesi, el fet, l'encarnació d'un món ple de desitjos folls i impurs. En una glopada de fum de son cigarret egipci, hi estava tota l'ànima d'aquella dona! En les espirals capricioses, ses idees. En un ball grotesc, son sentiment. En la moneda lluenta, plena de temptacions, sa més neta realitat.

Amb el cor que li vessava tristor, Joan Rall prengué el camí de la ciutat. Darrera seu quedava el poble amb la gent un xic envellida i amb les coses un xic modernitzades. Damunt la muntanyola creixia una creu de ferro, grossa i feixuga; sos braços llambregaven serenament als raig del sol, omplint els indrets pròxims de fulgors estranyes. El campanar de l'esglèsia havia crescut tres metres més. Volien fer-lo gòtic, i havia eixit com l'acabament d'una tortada gegantesca. No molt enfora, sorgia un edifici amb pretensions de teatre. A la masia de sa infantesa hi havia un quadrilàter verdenc destinat a camp de futbol.

Joan Rall obrirà els terrossos vermellencs de l'immens espai sense límits. Una serp llarga i ampla anava vers la ciutat. Semblava no acabar mai. Era el camí polsós, enlluernador, de la companyona d'abans, la boja Julieta.

M. M. SERRA PASTOR

L A C A N Ç Ó (I)

DISSABTE de Juliol...
Dins el repòs de la tarda
tot sol, obrint-me camí
pel càrritx de la tenassa,
vaig arribar al Pi ver
que guaita dins la clotada.
A la soca recolzat,
sota el ventall de ses branques,
si ho era grat el seient,
si ho era fina aquella aura!
Com en els dies antics
de genèsica abundància
un sà perfum de ple camp
pujava de totes bandes;
d'incomptables ametlers
entre les fileres llargues;
ençà i enllà pels rostolls
què de garbes escampades...!

Era encar ben radiant
el solell d'aquella tarda.
Des dels llorers del molí
fins a la sínia esfondrada,
des de la sínia al vell hort
(on corre un rec d'aigua clara)

(I) Del llibre "Poesies Jovenils", que acaba de sortir.

un esbart immens d'aucells
volava en bona comparsa
esplaiant íntims anhels
dins un enderivell d'ales.

Aquell dissabte ardorós
en llur tasca s'afanyava
d'espigoleres l'estol
pels rostolls de la clotada,
amparant-se del solell
amb l'airós capell de palmes.
Cop en sec una cançó
tendra pels camps galejava
un chor dolç tan argentí
com els dels aucells dins l'aire.
Qui el gran embadaliment
diria de la seva ànima!
Aquella cançó gentil
duia en unció inefable
frescor d'ombres de torrent,
rou diví de l'estelada
i flauteig de ventijol
i tremolors de fontana,
ensomnis de mitja nit,
encants de la matinada,
suau tebior de sol
i fortes amors de pàtria,
i deixos d'enyorament
i aleteigs vius d'alegrança
i pagesívol sabor
de la nostra gleva sana.

Com si begués un dolç ví
jo escoltava la tonada...

Qui serà, qui no serà
el qui amb art incomparable
va musicar tal encís
de fesomia nostrada?
Beneït seny popular
qui així enamores quan cantes!

Ja la galana cançó
poc a poc se difumava
dins un cel de lama d'or,
de lama d'or i de plata,
per on semblà que el cor meu
hagués emprès la volada.

Sagrats moments efusius
ran del Pi de la tenassa!
Mes, qui la suggestió
féu en mi tan entranyada
fou l'accent familiar
de tos mots inimitables,
oh robadora de cors,
volguda llengua vernàcula!

BARTOMEU GUASP, Pvre.

L'ACRÒPOLIS (I)

IMPRESSIÓ

(Acabament)

L'OBRA dòrica per excel·lència fou, com se sap, la gran preocupació de Fídias, el gran escultor, del tècnic Ictinus, i de Cal·lícrat, el constructor; més avui, després de XXV segles d'existència cal veure com es ve aquí a treure croquis i esquemes de plantilles, a dibuixar àbacs i motlures, a fer perspectives i aquarel·les, de la gloriosa ruïna que tota blanca i sense rastre de policromia primitiva, ha lluitat tant amb la força dels homes com amb la del temps.

Baixem les grades del Parthenó, ja recorregut i admirat fervorosament, i anem a l'altra meravella que s'alça a l'enfront, a l'Erechtheion, incomparablement obrat per la inspiració del geni.

Confessam que ens sap greu d'abandonar el temple dòric que té la gloria d'ésser el de més mèrit i majestat de l'ordre clàssic, mes també frissam de veure bé de prop el triple edifici de la gràcia construït amb l'estil·lització jònica en temps de la Pau de Nícias.

Quin altre prodigi de l'arquitectura s'ofereix a la vista sempre sedent de serenor i equilibri estètic! Aquí, el nucli de l'Erechtheion presenta les formes més pomposament florides que seguiren a l'austeritat dels Propileus i del mateix Parthenó, i sembla que volgueren arrencar el triomf definitiu amb la bellesa més encativadora, sobrepujar a tot amb la riquesa de ritme conseqüent i perfectíssim. Per aquest valor indiscutible avui, entre tantes ruïnes i desnivells

(1) En la primera part d'aquest treball, publicada en el número passat, sortiren unes quantes errades que volem corregir: **Pag. 348.** Ratlla 24., falta "cia" per completar "eloqüència".--Id. 37. "enègic" per "enèrgic". -- **Pag. 349.** Ratlla 30., "odre" per "ordre". -- **Pag. 350.** Ratlla 7., falta "ruïna", davant "plàstica". -- Id. 34. "establiments" per "entaulaments".

que envolten la construcció que du el nom de la fàbula, sorgeix potent l'exemplar de la delicadesa i de la gràcia.

Acostem-nos i entrem a l'obra venerable per la part de llevant, on hi ha el pòrtic que convida a penetrar a la cel·la d'Athena Pal·las. Les columnes, els murs i l'alta portada, tot està reconstruït i completat, mes tot també mostra la integritat de la perfecció pulquèrrima i exquisidament realitzada a què va arribar l'art grec. Estries, capitells, arquitrau, fris de marbre blau d'Eleusis—sobre el qual es destaquen les figures llavorades en canteria de Paros—tot és obra de primer ordre dins els mèrits universals. Quan entrem a la cel·la de murs pentèlics ens sembla contemplar-hi la majestat de la bella estatua d'Athena Postias il·luminada per aquella làmpara d'or que va obrar magistralment Cal·límac en dies d'inspiració de tots reconeguda.

Darrera aquesta sala quasi quadrada, on es guardaven els trofeus bèl·lics, hi ha l'altra cambra destinada al culte de Poseidó i d'Erechtheu, i es veu al fons d'ella, superbament alçades, quatre altes columnes que foren unides pels romans mitjançant murs amb finestres. Tota aquesta façana que dóna a ponent ha estat restaurada.

Sortim defora per veure el pòrtic magne, llavorat amb gran luxe, com ingrés principal de la darrera part de l'edifici que acabam d'esmentar. Al costat de les grades es fan excavacions que treuen bé a llum els restes de la cripta on es guarda la serp sagrada protectora de l'Acropòlis. I si pel trespol es veu tot intensament remogut, alçant el cap es poden contemplar les sis elegants columnes jòniques amb els capitells de volutes delicades, l'enteixinat de casetons amb aplicacions de bronze daurat—única coberta, aquesta, de tota l'Acropòlis—i obrat amb traça escultòrica tan esplèndida que realment havia d'harmonitzar amb la fastuositat del cor-teig solemníssim de les festes que per la gran portada desfilava. L'estudi de detalls d'aquesta joia de la perfecció avui es pot realitzar amb tot esment i anàlisi.

Vista aquesta part de tramuntana i també la porta secundària que donava al Padroseió—que era el santuari de la filla de Cècrops-Pandrosos—lo mateix que el lloc on creixia l'olivera sagrada sembrada per Athena, donam la volta per la part oposada al pòrtic elogiat per admirar el famosíssim Temple de les Cariàtides, de tot el món conegut i unànimament exaltat.

L'elegància triomfal de les sis joves de marbre que miren l'es-

pai amb els ulls plens de serenor, duent totes el clàssic *peplos* i les paneres sobre el cap, actuant de capitells, i sobretot ofrenant amb màxima noblesa l'enteresa i valentia per aguantar amb gust l'entaulament macís, no és estrany que sempre hagin fet arrencar els més calents elogis als estètics. Potser aquí és l'únic lloc on més bé s'ha lligada l'obra arquitectònica amb l'escultòrica; potser aquí és l'única part on l'estabilitat i la bellesa està més ben resolta. Llàstima fa el pensar que hagi sofert tant aquesta tribuna, oberta als aires hel·lènics sobre l'alt sòcol de marbre, fins arribar a la profanació de Lord Elgin quan canvià una de les figures incomparables... Avui, gràcies a l'esment que es té per mantenir en peu aquesta gloriosa relíquia artística, s'han restaurat totes les parts destruïdes amb gafes i peces que no es confonen amb l'obra llegítima.

No podem estendre més la nostra modestíssima impressió, detallant efectes i belleses un dia cantades per Homer, ni podem explicar la gènesi dels constants descobriments, de la conservació dels murs batuts pel temps implacable, d'escales, coves, restes d'alt valor, etc., que estan a la vista, cara al sol ardent. Tot el tresor aquí arreplegat nodreix capítols de l'art clàssic, completats pels gràfics magistrals de Perrot i Chipiez. Sols ens falta anar al mirador anomenat el Belvedere, que està a l'extrem del llevant del pujol, passant per entre vestigis de cisternes i altars, per la vora dels restes i fonaments del temple circular de Roma l'augusta.

Som al mirador i quin altre quadre tenim davant! Immensament estesa està sota de nosaltres la ciutat d'Atenes, i sembla que vol escalar les muntanyetes del fons, dominades totes per l'empinat Licabet, el qual coronat de santuaris i vestits de vellutat verdor, s'alça a l'enfront. Cases i palaus, jardins i temples greco-bizantins, carrers i avingudes... tot forma el compost urbà de complicat teixit, que fa arribar fins aquí dalt l'eco dels crits populars, dels atlots que juguen, del traqueteig dels carros de treball, de les bocines dels autos que corren, i, en una paraula, de la vida activa de la ciutat artísticament tan vinguda a menys... Allà per la dreta, es veu l'Himet mig brumós amb la blancor de l'Estadi tot restaurat, i prop d'ell, més avinent, s'alcen les ruïnes del Temple de Júpiter Olímpic, l'Arc d'Adrià, i ja dins el poblat, just aquí baix, la meravella del Temple de Lisícrat. Quin goig és veure la ciutat gloriosa des d'aquesta tribuna mostrant aquí i allà les restes del passat, que aplanen amb violència el gust desastrós de les cases modernes... Sols aquells vestigis i la disposició perennal del panorama

de l'Arcàdia, vibrant encara de records pretèrits, han quedat indemnes i lliures del pes feixuc de la decadència.

Deixam el Belvedere i anam a fer la darrera visita a l'Acropolis, entrant al Museu que està a un pla inferior al nivell general del turó, impedint que sia vist de lluny i, per consegüent, no esguerrant la silueta única de la muntanyola. Baixam al fos que arriba a la murada, que té sota el gran Teatre de Dionísios, i entram al Museu, precedit de restes de la més natural estima. No intentarem encloure aquí l'elogi d'aquest lloc, creat per Mr. Cavadias i Mr. Caverau per guardar les restes de tot el recinte. Les obres d'art que es veuen compostes dins les deu sales, són innombrables i meritíssimes. Davant totes ens aturam, i realment just la llista de lo més selecte seria llarguíssima. Inscipcions, fragments d'estàtues, trossos de cornisa, relleus amb fullatges esplèndids, figures micèniques, ex-vots, grups intactes que sembla que viuen, monstres fantàstics, testes amb ulls plens de dolor i de somni, gegants mitològics, feres i cavalls desbocats, de gran força i realisme, frisos i metopes autèntiques del Parthenó—com el famosíssim relleu de les Panatenees—àbacs i volutes de suprema elegància, etc., tot un cabal de tal vàlua i mèrit artístic que una sola de les peces bastaria per donar prestigi a molts de museus que sols poseeixen la còpia defectuosa i sens ànima... I aquí tot és llegítim, ple de vida, i tan magna riquesa es veu composta, perfectament classificada i catalogada.

Sortim i pujam al nivell del turó sagrat. Tot ho recollim amb la vista per darrera volta, per tal que perduri per tal memòria el quadre d'aquest lloc incomparable, d'aquest "Castell de Cetines" que, com ens diu el gran mestre Rubió i Lluch, fou tan ben elogiat i fet guardar per En Pere IV d'Aragó, fet aquest, demostratiu que l'Acropolis és per nosaltres un nucli estètic englobat dins la nostra època trecentista. Quan davallant la gran escala de marbre dels Propileus—avui enlletgida pels carrils de transport de materials per les restauracions—traspassem la Porta Beulé envaïda de venedors i *cicerons* que amb la cantinel·la de sempre tenen la missió de d'estorbar tots els visitants, hem sentit el plaer i la satisfacció que es té davant una fruïció intensa, que és fita inesborrable en el curs d'una vida. De la visita també n'hem tret que és moltíssim lo que podria fer la cultura i l'estimació dels pobles per dur a cap una restauració general i científica.

Moltíssims, incomptables, són els mèrits que l'art en general

du engastats en les pròpies manifestacions de cada expansió plàstica, però els de l'Acropolis sembla que porten al regnat viu d'un Patriarca etern, actuant sempre de mestre en la gran escola que té oberta aquí dalt, en senyal de màxima conquesta.

ANTONI JIMÉNEZ

Les transgressions atlàntiques

I

EL GULF - STREAM

EN el mes de maig de l'any passat es reuní a Copenhague el "Conseil permanent international pour l'exploration de la Mer" i fruit de les tasques d'aquest congrès internacional ha estat un volum de "*Rapports et Procès-verbaux*", XLVIIe dels editats des de l'any 1899 en què es constituí a Stockholm l'esmentat Consell.

Em cridà l'atenció, en fullejar aquest llibre, un treball del delegat de França, Ed. Le Danois, compendi dels seus estudis i resum d'altres notes aparegudes en diverses publicacions. Es tracta d'un problema de capital importància, no tant sols pel que es refereix a la Ciència de la Mar en ella mateixa, sinó per les conseqüències pràctiques que d'ell es dedueixen; per això he cregut que tal volta fóra d'interés pels lectors de LA NOSTRA TERRA conèixer aquesta qüestió que explica d'una manera nova una sèrie de fenòmens de la mar que abans tenien una altra interpretació. No és altra la finalitat dels dos petits articles que tenc intenció de publicar des d'aquestes pàgines, sinó la de presentar d'una manera mengívola i de la manera més clara possible els treballs de Le Danois i la seva concepció sobre la dinàmica de l'Atlàntic.

"Fins fa ben poc—diu aquest investigador—, era considerat en tots els llibres d'Oceanografia com un dogma la teoria del *Gulf-Stream*, però cinc anys d'observació en el Laboratori de Roscoff començaren a fer néixer el meu escepticisme i dos viatges polars, amb el comandant Charcot, afirmaren la meva heterodòxia." No s'atreví, de moment, a exposar la seva incredulitat, ja que volia substituir l'antiga teoria per un nou sistema.

Del domini vulgar és, quasi bé, aquesta paraula anglesa que

serveix per designar el corrent atlàntic que passa pel golf de Mèxic i recorre tot l'oceà en diverses direccions; però àdhuc així, no estarà de més de donar una lleugera indicació sobre la manera de desenrotllar-se l'anomenada corrent del Golf.

En la naturalesa, diu Thoulet, res es fa perquè sí, i des del fenomen més insignificant fins al cataclisme més grandios, tot obeeix a determinades lleis; un fenomen natural és una equació amb un nombre infinit de variables; unes, les menys, d'importància capital, i altres, secundàries; és, per tant, aquesta equació impossible d'ésser resolta rigurosament. En la circulació oceànica intervenen tota classe de fenòmens estàtics i dinàmics. Tot el que s'estudia en l'Oceanografia té la seva aplicació en l'estudi dels corrents: la calor solar, la rotació terrestre, la configuració dels continents i mars, els climes, els vents i fins les més insignificants propietats de l'aigua marina.

Era considerat el corrent del Golf com a tipus de corrent marí. Per seguir la seva ruta es pot començar per la que, en direcció paral·lela a l'equador, travessa l'Atlàntic d'orient a occident, des de Guinea fins al cap de St. Roc, on es divideix en dues branques, de les quals la del nord passa per l'estret de Yucatan, revolta la illa de Cuba i puja cap al NE.; es precipita, llavors, per l'estret de la Florida amb una velocitat mitja de 72 milles per dia, i capaç de velocitats de 100 i 120 milles, superior a la del Rin en altes aigües. A mida que puja cap al nord perd velocitat i es separa de la costa dels Estats Units, puix en aquest indret es troba el *Cold Wall*, la muralla freda de què parlarem. Davant Charlestown el *Gulf-Stream* té una amplada de 150 milles. En front del cap Hatteras presenta els principis de decadència; inclinant-se sempre cap a NE. arriba als bancs de Terra Nova i topa amb el corrent fred del Labrador; la seva velocitat es redueix a una milla per hora. Es dirigeix després cap a Europa i davant Finisterre es separa en dues branques, una cap al sud que es junta al corrent equatorial i limita el mar dels Sargassos; l'altra puja per les costes britàniques, passa per davant Irlanda i recorre de sud a nord tota la costa noruega. Al cap Nord, és ja molt feble; una part d'ella va cap a Spitzberg, es corba cap el sud i s'uneix al corrent fred que baixa per la costa de Groenlàndia i tanca el cicle al cap de Farewell; una segona branca abraça les illes de Nova-Zembla i s'interna per les regions polars que Nansen creuà llavors de la seva memorable expedició en el Fram, encallat entre els gels i caminant a la deriva.

Fou observat aquest corrent des de molt antic pels escocesos i escandinaus que recollien objectes flotants arribats d'Amèrica, però en dona la primera cita històrica el navegant espanyol Ponce de León que passejant l'any 1513 pel golf de Nueva España restà sorprès, en posar la mà a l'aigua, de la seva gran temperatura. Franklin dibuixà sobre la carta, el primer, la ruta del *Gulf-Stream*, per bé que Maury, de la marina americana, dubta en la seva *carta del vents i els corrents* de l'autenticitat d'aquesta primera representació gràfica. Diu que Franklin consultà a un ballener de Nantukel, el capità Folger, després d'un dels seus viatges i aquest li traçà sobre una carta la trajectòria del corrent, des del pas per la Florida; aquestes línies indicades de memòria foren reproduïdes i arribaren fins a ell sense rectificació; però, siga com siga, Franklin utilitzà aquest gràfic per anar a demanar al rei de França homes i material amb què sostenir la jove república americana. Fou el mateix Maury qui volguè millorar els traçats de Folger, mitjançant un coleccionament de registres fets pels capitans dels vaixells, que indicaven les variacions de ruta dels vents i els corrents. Aquests conjunts de documents formaren l'actual carta del *Gulf-Stream*.

En constituir-se l'oceanografia com una ciència ben organitzada s'utilitzaren els flotadors per l'estudi dels corrents. Des del pont de l'*Hirondelle* i el *Princesse Alice*, el benemèrit Príncep Albert I, de Mònac, sota el patrocini del qual tant avançà la Ciència de la mar, engegà gran quantitat d'aquests flotadors, que no eren altra cosa que una caixa metàl·lica rodona dins de la qual anava una indicació del moment i lloc on era depositada i un prec al que la trobés de que amb iguals indicacions l'enviàs a l'entitat corresponent; amb tot i els molts inconvenients que té, aquest mètode proporcionà moltes dades que modificaren, complicant-la, l'antiga carta de corrents. Quan la gran guerra, les mines flotants substituïren els flotadors. Aquests tràgics instruments, que sembraven la desolació per tots els indrets de la mar tenyint de sang les seves aigües de maragda, proporcionaren a la ciència no poc nombre de coneixements, per bé que aquests no sostenen les idees que estam exposant. Mines llençades per les costes europees foren trobades al nord de les Açores; havien, doncs, seguit una ruta inversa a la del *Gulf*.

Modernament, l'estudi dels corrents es fa de dues maneres: amb els correntòmetres, aparells que registren el moviment de translació d'una aigua en un lloc determinat, i estudiant sèries verticals de

densitats *in situ*, o siga a la temperatura que tenen quan són recollides les mostres segons els mètodes de Buchanan i Thoulet.

Els que han estudiat aquestes qüestions i particularment Maury, Hautreux i el Príncep, estaven ben encaminats en llurs observacions; la part dubtosa, diu Le Danois, eren les interpretacions. Confiats en l'aptitud del seus antecessors, no tingueren la valentia de negar la base del sistema. L'extensió desmesurada del *Gulf-Stream* per l'Atlàntic oriental és el resultat d'un error col·lectiu fet de bona fe per esperits veritablement científics.

Le Danois no nega l'existència del corrent que surt del golf de Mèxic, passa entre l'estret de la Florida i Cuba i s'obre després en un gran ventall que s'estén des dels bancs de Terranova i la mar dels Sargassos; nega, però, que la cosa passi d'aquí. Proposa el nom de corrent de la Florida i diu que aquest no arriba al meridià de les Açores.

Entre les causes que motivaren als investigadors citats a admetre la teoria del *Gulf-Stream*, hi ha el fet de dur-se a terme les campanyes oceanogràfiques durant els mesos d'estiu, que és l'època, com veurem, en què es manifesta amb tota intensitat el fenomen transgressiu. I per això es trobaven amb el límit de dues aigües de temperatura i salinitat diferents que els marcava el límit lateral del corrent. Però per bé que era manifest aquest límit septentrional, no així el meridional que ha passat sempre desapercbut.

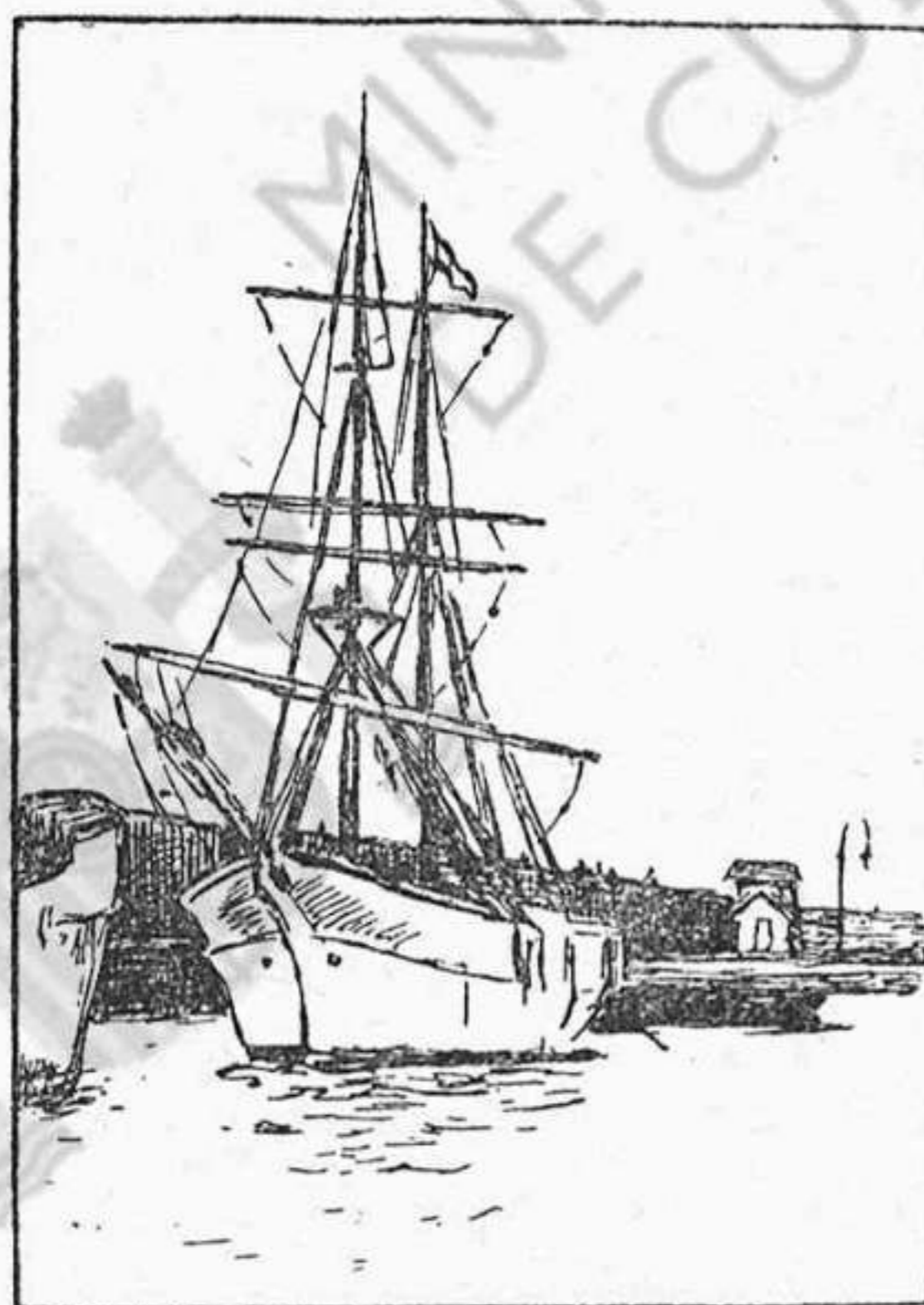
A més d'això, cal tenir en compte que els flotadors no sols obeeixen als moviments marins, sinó que els atmosfèrics també els arrastren i, en particular, els vents alisis; degut a aquestes dues causes molts de flotadors han fet viatges complicadíssims sense obeir a cap llei general. Les dades dels flotadors són contradictòries i poden conduir a una argumentació contrària a l'hipòtesi del corrent clàsic.

Tal corrent, considerat com a superficial, es dirigeix cap al nord, molt lentament passat els 40° W; per tant, el refredament nocturn ha d'ésser molt gran, i com que la progressió va cap als països freds, és impossible que durant el dia recobri les calories perdudes. La importància principal de la creença en aquesta idea prové d'explicar el clima benigne de les costes de l'Atlàntic septentrional, i això no es pot admetre de cap manera. El lloc deixat per la gran deriva glaciària a les aigües vingudes del sud, fa suposar un refredament; segons les hores i velocitats de la deriva, el bancs àrtics guanyen o perden extensió i els gels i aigües fredes arrastrades per aquesta deriva, obeint a la rotació de la Terra que empeny tot mòbil cap

a l'oest, formen una veritable entitat hidrològica contra la qual no poden lluitar les aigües lleugeres i càlides vingudes del sud, que no fan més que adaptar-se al lloc que aquelles els deixen.

Pocs arguments sostenen avui la teoria de l'extensió oriental de les branques del *Gulf - Stream*. Per explicar la hidrologia de les costes europees, Le Danois proposa la de les *transgressions atlàntiques* que, si Déu ho vol, indicarem en pròxim número.

M. MASSUTÍ ALZAMORA

F. Salvá de L'Alipazis

LLETRA DE BARCELONA .

ESMENTAR en una lletra breu i extractada, com ha d'ésser aquesta, tot allò remarcable que en l'aspecte cultural, literari o senzillament artístic ha ocorregut a Barcelona en quatre mesos, és gairebé impossible. Avui, esquemàticament, exposarem els principals aconteixements que amb l'entrada de la Tardor han tingut lloc per aquí aquestes darreres setmanes.

És un d'ells, que ens plau assenyalar en primer terme, la demostració de cultura i patriotisme que el nostre poble volgué donar al començament del mes, amb ocasió de la Festa del Llibre, solemnitzada a Barcelona amb extraordinari entusiasme i dignitat. En aquella Diada la proporció en què es veneren els llibres nostres, fou la d'un setenta cinc per cent...

Amb l'escurçament del dia els teatres han començat llurs estrenes d'obres catalanes, la majoria de les quals podem dir que han passat sense pena ni glòria, malgrat el prestigi ben guanyat dels seus autors, entre els quals es compten comediògrafs de tant de relleu com S. Rusiñol, C. Soldevila i Millàs - Raurell. Per a dintre de poc hom anuncia noves estrenes.

Els amants de la música acuden amb la devoció tradicional als nombrosos concerts que a primeries d'octubre es començaren a celebrar. Cal assenyalar, com els més importants, els d'En Pau Casals (el Mestre que ens captiva i ens sap encisar), Joaquim Turina (en les dues sessions de l'Associació de Música "de Camera" en el seu honor), el d'Emili Vendrell al Teatre Barcelona, etc.

Els aficionats a l'art pictòric han pogut ja satisfer la seva curiositat visitant el recentment clausurat Saló de Tardor, que esperaven amb tant d'interés. Les opinions potser feia molt de temps que no s'havien mostrades tan dividides, car no tothom és, afortunadament encara, un admirador d'En Dalí, que en la seva conferència - controvèrsia sobre art actual, ens feu passar una estona de les més divertides que es pot imaginar. La Sala Parés, el dia d'aquell pintoresc parlament, estava de gom en gom i l'atmosfera no era precisament d'allò més serena. En sortir, l'impressió general era que si els avantguardistes no ens donen argument de més serietat i de més

solidesa i ens ofereixen, en canvi, quadres com aquell "Ocell Podrit" per En Dalí, trigaran un poc de convèncer-nos.

Han continuat sortint de les nostres actives impremtes un nombre estol de llibres nous, entre els quals volem esmentar d'una manera molt especial, sense intenció d'avençar judicis crítics que pensem exposar en la secció corresponent, "El Pont de la Mar Blava", d'En Nicolau d'Olwer, que és quelcom esplèndid per tots conceptes.

Les conferències s'han anat multiplicant en aquests darrers temps, amb ocasió de les inauguracions dels cursos de les nostres Societats culturals. Tant a l'Ateneu Enciclopèdic Popular com al Politechnicum, hem pogut escoltar notables disertacions: és de notar la pronunciada en el primer d'aquests centres pel nostre Joan Estelrich, sobre les orientacions de la cultura catalana actual, que li valgué, igualment que les que en poc temps ha pronunciat al "Colón" amb motiu de la Festa del Llibre, a Sitges, al "Rotary" i a Girona, unànims elogis de la premsa.

Per fi ha aparegut l'esperat manifest del futur diari "El Matí", que signen J. M.ª Junoy, J. M.ª Capdevila i J. B. Solervicens. La proclama és un model de prudència, de diplomàcia i de seny, i cal confessar, àdhuc pels que l'esperaven amb prevenció, que no podia produir millor efecte. S'assegura que l'esmentat diari començarà a sortir a primeries d'Any Nou. El públic sent vera curiositat per veure aquest periòdic, del qual tant se'ns ha parlat i del què es fa tanta propaganda, especialment entre les elements catòlics.

Tancarem aquestes precipitades ratlles esmentant l'aconteixament dolorós que, evidentment, ha estat la nota més conmovedora durant el mes que s'acaba. Ens referim, com es pot endevinar, al trespàs del nostre gloriós Ignasi Iglèsies, el poeta bo i humil, que tant estima el poble i que tant pel mateix poble ha estat plorat. La sotragada que rebé Catalunya i Barcelona, sobretot, amb aquest motiu, va ésser d'una violència desconcertant. Quelcom, despertant sobtadament els nostres sentiments i els nostres instints, ens arrossegà darrera les despulles del venerable dramaturg, amortallat, aquella pàl·lida tarda, amb allò que, damunt tot, l'Iglèsies més havia estimat. Així una gernació devota i agraïda acomiada per sempre més, amb tota dignitat i amb aporeòsica veneració, el dissortat artista, humil i ple de tendresa, estimat de les nostres multituds vibrants...

F. V. B.

E L S L L I B R E S

“HISTÒRIES DE LA CARN I DE LA SANG”,
per Agustí Esclasans

UN dels joves escriptors catalans al qual la crítica gairebé unànimament concedeix una valor positiva i en reconeix una personalitat ben definida, i aquella solidesa d'estil de què tant manquen molts dels nostres literats, és sens dubte N'Agustí Esclasans. La seva prosa, rica d'idees i plena d'imatges, rebutja l'enutjosa opulència de caràcter floralista, que avui encara fa les delícies de tants de lectors de novel·les anomenades “blanques” i de joves histèriques, i fuig de tota servitud i de qualsevol inflor banal. Per això l'estil de N'Esclasans és característic, sà, franc, lleial, mancat de dites curvilínies i d'observacions extemporànies, d'abultaments estridents, en fi.

“Històries de la carn i de la sang”, és, per tot això que diem, un llibre digne del nostre més sincer elogi. En el recull de narracions que l'autor ha batejat sota aquest títol, hi ha art, sentiment, observacions precises i oportunes, i, sobre tot, interès. Si a aquests mèrits hi afegiu puresa de forma i un discret lirisme que destil·len certs capítols, ja podeu suposar i comprendre que, en acabar la lectura del llibre, hagi nascut en nosaltres un noble desig d'imitació.—F. V. B.

UN NOU LLIBRE DE VERSOS

LA que s'ha volgut anomenar, més o menys pròpiament *escola mallorquina* sembla per ara que no du traces d'estroncar-se. A l'aparició quasi simultània dels llibres de versos “A mig camí” d'En Miquel Ferrà (1) i “Espigues en flor” de Na Maria-Antònia Salvà (2) ve avui a juntar-s'hi aquest aplec de “Poesies Jovenils” de Mn. Bartomeu Guasp (3).

Era pels volts de l'any 1915, una tarda tranquil·la de juliol, en el propi escenari rústic de son poble d'Alaró, que jo vaig fer coneguda amb aquest jove poeta. Era el dia de Sant Jaume, a So'n Fortesa, on l'amistat acollidora d'un pros escriptor ens reunia. Hi havia En Joan Alcover, qui ens brindà el vi novell de sos primers “Poemes Bíblics”, i En Llorenç Riber qui ens desplegà una bella mostra de “Les Coronas”, encara a mig trenar. Al llevant de taula comparegué un ado-

-
- (1) “A mig camí”, poesies, pròleg de Josep Lleonart (Imprenta Altés, 1926).
(2) “Espigues en flor”, poesies (Imprenta Altés, 1926).
(3) Palma de Mallorca, Imp. Catòlica, Viuda de Pizà, 1926.

lescent d'uns devuit anys, de trets fins i esllanguits, d'ulls d'un verd clar de primavera. Amb veu tímida, recità uns sonetins originals. Eren uns versos llisquívols com una ufana novella, amb flaire de roses místiques... En Joan Alcover escoltava amb delectació morosa, tot amoixant-se finament la barba. L'anfitrió somreia amb joiosa complaença. A Mn. Riber els ulls li guspirejaven.

La vocació poètica amb tan bells auguris saludada era anys després consagrada per Mn. Costa en un sonet encoratjador qui encapçala avui el llibre.

És aquest d'una modèstia exemplar, quasi excessiva. Sant Francesc i sos deixebles de bona gana l'haurien inclòs en llurs "Floretes". El "tenui meditabor arundine Musam" de Virgili, que estampa a la primera pàgina com a lema, és la seva norma: sons tènues de fiaviol, però que es claven al cor amb la tenuïtat aguda i penetrant que deia Ovidi de l'agulla. Exemples en són les poesies "Després de la festa", "Hora serena", "Dins l'oblit", "Els primers freds", encomandisses, franques, netes de fons i de forma; qualitats qui s'afinen encara més en els temes religiosos o qui són part integrant de son apostolat. Llegeixi's, sinó, l'"Introibo ad altare Dei"... ple de fe i de *sant terror pel ministeri inefable*, "Ramon Lull", fina glosa en lires del "Llibre d'Amic e Amat", "Fra Pacífic", "In pace", "Nadal"... Assutzenes d'altar, quina humil i bona olor exhalen! Moments hi ha que el mateix Verdaguer no la refusaria.

El lèxic és sobri, clar, sense abús d'arcaïsmes ni neologismes: l'ús, qui segons el precepte d'Horaci

"...penes arbitrium est et jus et norma loquendi"

sembla ésser la seva principal regla. La gràcia popular de certs dialectalismes rurals, no n'és exclosa: és un llenguatge pur i simple que a estones dirien que *flavioleja*.

Si és cert que els llibres tenen el seu fat, jo faç vots perquè el d'aquest sia entrar a les llars clares dels lectors nets de cor, lliures d'ansies de *réclame* i altres vanitats literàries. Admiradors d'un art pur, qui canta sols "perquè la cançó és bona", són els qui més podran assaborir-lo. — GUILLEM COLOM.

RECU LLS DE FORA

La revista "Nosotros" de Buenos Aires, publica, com a primer estudi del seu darrer número (agost, 1928), un extens treball del nostre amic Joan Estelrich sobre "Orientaciones de la cultura catalana". Heus aquí l'interessant sumari: "El carácter de nuestra obra.—Afirmación de existencia.—Libertad.—Limitaciones: Necesaria función de estado.—Unidad.—El hecho del idioma.—La literatura. Traducciones.—La "Fundació Bernat Metge".—La labor histórica.—Las ciencias.—Las Artes.—Influencia del ideal.—Las doctrinas políticas.—Los pensadores. La organización: Prat, Ors.—El derrumbamiento.—Para el futuro. Reforma intelectual y moral".

L'escriptor argentí B. Sánchez - Sáez acaba d'escriure unes "Definiciones por simpatía", entre les quals hi ha uns comentaris a l'obra i a la personalitat de N'Estelrich. Heus en aquí un extracte:

"Joan Estelrich es algo más que un escritor. Sus marginales, apéndices, escolios y notas críticas o literarias a la hora presente, no dan más que una simple idea de trabajo, de todo lo que hace y planea, como una necesidad imperante de la raza.

Joan Estelrich, al frente de la "Fundació B. Metge", de la ciudad condal, está dando con su esfuerzo al pueblo catalán, en magníficos volúmenes, lo más bello y recio de la cultura griega y latina.

Su obra como colaborador en varios de los volúmenes publicados, lo colocan en un sitio de serenidad incompatible con su rostro alegre, sano y robusto.

Hombre de no más de 31 años, la madurez de sus exposiciones y la fortaleza de su acción diaria le hacen parecer de más edad.

Su libro «Entre la vida y los libros», primera obra grande que de él tengo referencias, le pone de inmediato entre los más exigentes ensayistas de la actualidad.

Viajero infatigable, hoy en Grecia, mañana en Roma, poco tiempo después en Alemania o en Viena, nos dan sus ensayos la frescura o violencia de los cambios atmosféricos.

¿Qué hace este buen amigo del tiempo y del espacio? ¿Alarga las horas? ¿Empequeñece las distancias? ¿Comprime las ideas? ¿Tiene acaso un gnomon que le da todo lo que desea al golpe de su mágica varita?

Entre los críticos jóvenes de Cataluña, él figura en lugar predilecto. Sus ensayos corrieron las más interesantes revistas de América.

Sus estudios están traducidos a varios idiomas. La revista "Nosotros" publicó más de uno.

Su obra, más que materialización de la crítica, es estimación fraternal. Procura no ceñirse a las ideas filosóficas en su esencia determinada, sino en el sentimiento que pueden tener en la asimilación con algo de nuestro gusto particular".

Amb els títols d'“Un escriptor català” i “Primer curs de conferències a Liverpool” el “Times” del 10 del mes en curs on la seqüent nota:

“L'obertura del primer curs de conferències públiques sobre literatura catalana donat per primera vegada a les Illes Britàniques se celebrà la nit darrera al Teatre de les Arts de la Universitat de Liverpool. Era una de les conferències que ha de donar el Prof. E. Allison Peers, professor de llengües i literatures hispàniques a la Universitat, sobre “Ramon Llull: Una interpretació del segle XX”. En les observacions del discurs d'obertura el professor Peers digué que era natural que el seu curs s'obris a Liverpool, on, feia vint anys, la primera càtedra hispànica a les Universitats britàniques fou fundada pel capità Gilmour. El present curs de conferències era donat sota els auspicis de la Fundació Bernat Metge, institució existent a Barcelona per a la divulgació dels clàssics grecs i llatins; i esperaven que fos el primer d'una sèrie regular de conferències semblants.

Després de ressenyar breument l'antiga història de Mallorca fins a l'època de la naixença de Ramon Llull, nascut allí en 1235, el professor Peers descriu la primera joventut de Ramon a la Cort de Jaume el Conqueridor, Rei català. Un jorn, en què composava un poema d'amor, tingué una visió de Crist en la Creu. Unna setmana més tard, mentre escrivia una altra lletra d'amor, tingué la mateixa visió. Tres altres vegades prengué novament la ploma, i tres vegades més se li aparegué la visió. Durant tota la nit debaté l'assumpte, després decidí que des de llavors posaria davant seu el Crucifix, s'allunyaria del pecat i es lliuraria a la penitència. Així començà la vida espiritual d'un dels més remarcables mestres místics dels temps medievals”.

En el número de setembre de la important Revista mensual “La Paraula Cristiana” hem vist un interessantíssim treball del nostre amic i col·laborador Mn. Salvador Galmés, titulat “Viatges de Ramon Llull”, conferència llegida en el “Centre Excursionista de Catalunya” el dia 26 de gener de 1927.

L'esmentat treball literari és d'una gran intensitat descriptiva, que desperta en gran manera l'interés del lector, i d'una pulcritud i estil perfectes. Està dividit en quatre parts: Introducció, Viatges de mudanitat, Viatges de penitència i Viatges d'apostolat.

Els amants de la nostra literatura clàssica i dels fets del nostre grandíol polígraf Ramon Llull no poden passar per alt el treball indicat.

Ens enteram que el nostre amic, Mn. Julià Samper, després de discutides oposicions ha guanyat, amb tota brillantor, la plaça d'Organista de la Seu de Covadonga. El felicitem coralment.

El nostre distingit compatriota Joan Estelrich pronuncià fa poc a l'Ateneu de Girona, amb motiu d'inaugurar-se les tasques del present curs, una interessant conferència, l'extracte de la qual ens plau reproduir a continuació.

Presentà el conferenciant i en féu un just elogi Carles Rahola.

El Director de la “Fundació Bernat Metge” començà la seva interessantíssima disertació dient que deixava de banda, per no proposar-se tractar-ne ara, el que en podríem dir problema pedagògic de l'humanisme, això és, el que calia ensenyar d'humanitats a les nostres escoles. El seu propòsit era parlar de l'humanista en quant pot coadjuvar a plasmar la personalitat humana: i això, senzillament, en una pura conversa, car era la forma que ell creia més convenient i adequada.

L'esperit dels clàssics grecs i llatins—digué—ha estat diferentment interpretat segons les èpoques de la història: i això és degut a que dita interpretació ha respost sempre a unes característiques que són diferents en cada època: és com si es contemplés el panorama dels clàssics des de diferents punts d'albir. Com a exemple d'això, cita el fet que a França els homes del Setcents veien en els clàssics una forma de revalorització de l'home enfront del absolutisme.

Exposa com la manera especial d'ésser cada u de nosaltres ens posa en situació distinta per judicar els clàssics: i en prova d'això, cita els casos de Barrès i de Thibaudet, els quals en visitar Grècia en copsaren impressions ben contradictòries: Barrès per temperament, cerca només en la contemplació de les ruïnes glorioses les romanalles de les conquestes i gestes franceses en aquelles terres.

Cita paraules d'un escriptor anglès, qui, en haver estudiat les obres dels clàssics i en ésser-li preguntada la seva opinió, confessa que la sensació que n'ha tret d'elles és d'"un profund descontentament de sí mateix".

Diu Estelrich que en el classicisme cal cercar-hi quelcom més que la pura bellesa inmovil; cal cercar-hi el fons d'humanisme i d'espiritualitat que s'hi pot ovirar.

Fa una encertada comparació entre el que representa per la cultura occidental l'aportació de Grècia i la de Roma: les tendències hel·lèniques representen la intel·ligència, les romanes l'acció. Grècia ens dona el sentit de la gràcia: Roma la norma de la disciplina. Emprant un altre símil, podria dir-se que l'esperit de Grècia és escultura i el de Roma arquitectura.

Diu després que hom recorda ben agraçosament les gestes d'infantesa: però que això pren més relleu quan dins nosaltres hi fa els primers estralls la tendència a devenir vell. Millor que recordar el passat el dinamisme espiritual té que encarar-se amb el futur, i tantejar de desxifrar-ne el secret. Així es la vertadera vida, i per portar-ho a cap cal enfortir la voluntat.

El predomini de la voluntat és el factor capdal per portar a bon terme la realització d'una obra. No és l'embranchada d'arrancada el que cal, sinó la continuïtat i mesura en un esforç persistent.

No ens ha de descoratjar el que els nostres ideals no puguin acomplir-se en la mesura del nostres desitjos: podem sentir llavors, naturalment, el desencís de l'ideal no acomplert: allò és lícit; però no podem abandonar un ideal a les primeres escomeses de la dissort o de l'oposició: això no és lícit.

No devem formar-nos massa il·lusions sobre l'home mecanitzat per la especialització, com a ésser més apte per intervenir amb millors armes en les lluites nobles per la cultura: els clàssics feren l'exaltació del tipus home, com a home, tal com el concep Plutarc. El superhome, si de fet es produís, és gairebé segur que no ens deixaria pas del tots satisfets.

La cultura no és la felicitat, car la cultura vol dir lluita i superació de dia a dia. Creu que aquesta ha de tenir com a fonament un alt sentit de solidaritat humana: tots els qui formen en les files de la cultura occidental tenim que estrènyer els lligams que ens uneixen, i no fer massa cas de les diferències que ens separen: tots moguts per un mateix ideal de dignitat, de llibertat i de supremacia espiritual.

Digué que la fórmula futura d'actuar per bé de la cultura i de l'home, deu basar-se en una posició equidistant del cor i del cervell i que aquesta és una bona posició per l'estoïcisme.

El nombrós i culte auditori que s'aplegà a l'Ateneu sortí encisat de la paraula càlida i precisa del Sr. Estelrich.

N O T I C I A R I

CONCERTS

Dia 21, al matí, al saló del C. O. C., foren inaugurades les tasques de l' "Associació de Cultura Musical" pel pianista rus Alexandre Uninsky. Les mateixes cares conegudes d'aquell centenar de persones present a totes les manifestacions culturals que voldria veure la nostra ciutat elevada de capital de província a vertadera ciutat. Ambient recelós. ¿Què ens portarà enguany l' "Associació"? ¿Encara més solistes?

Uninsky, joveníssim, apareix al prosceni i s'encara amb l'instrument. I arrenca les primeres notes de la *Toccata i fuga en re menor*, de Bach-Tausig (desconfiau de qualsevol senyor que enganxi el seu nom amb un guió al de l'immens Bach). Els temes de la fuga han sortit sempre clars i transparents. Segueix la *Sonata en la major*, de Scarlatti. Res de nou; és encara fresc el record de les interpretacions de Scarlatti per una artista nostra. Acaba la primera part amb les *Variacions sobre un tema de Paganini*, de Brahms, molt difícils i poc interessants, que toca amb un mecanisme meravellós.

Aquesta primera part ens ha revelat que estam davant un bon virtuós. ¿Serà també un bon artista? Ben prest ho veurem, puix que la part següent comprèn la *Sonata en si bemoll major op. 35*, de Chopin.

Venia precedit, Uninsky, de molta fama com a intèrpret de Chopin, i confessam, tot d'una, que la té ben guanyada. La interpretació d'aquesta *Sonata* fou una cosa seriosa. Sensible a totes les finors chopinianes, no caigué mai en romanticismes malaltissos d'atleta primer premi de Conservatori, sinó que ens donà una versió de Chopin ben masculina, no exempta de delicadesa. A ésser exigents podríem fer notar l'ús, al nostre entendre abusiu, del pedal sord que li facilita l'obtenció de tènues pianíssims, però li deixa apagat el so de les cordes.

El concertista s'ha fet ja seu l'auditori i ha caldejat l'ambient. Els aplaudiments són generals i merescuts. Es tracta, en efecte, d'un bon pianista i àdhuc gosariem a dir d'un futur gran pianista, puix que Uninsky no té més de 18 anys i són ben pocs per haver-se format un artista.

De la resta de les obres executades el primer dia i de les que componien el concert de l'endemà cal citar encara, en primer terme, les de Chopin: la *Balada en la bemoll major*, el *Nocturn en fa sostingut major*, que obtingué una interpretació ideal, la *Polonesa en la bemoll major*, dita amb fuga i valentia, i diversos *Estudis* i *Mazurques* ens confirmaren el judici que n'havíem fet en el primer concert.

Quant als altres autors, tengueren, a excepció d'Albéniz (són pocs els estrangers que s'assimilen el seu estil), un digne intèrpret amb Alexandre Uninsky. A notar: un *Preludi*, de Ratxmaninof, la *Noia dels cabells de lli*, de Debussy, i un *Hopak*, de Mussorgsky. No parlam de la *Sonata en si menor*, de Liszt, perquè arribarem tard i no poguérem entrar a la sala. Lloat siga Déu que es tanquen les portes durant les execucions!

En resum, un començament de curs del qual no ens podem queixar.—E. P.

CONCERT D'ORGUE A SÓLLER

Amb motiu de la reforma de l'orgue parroquial, tingué lloc a Sóller, el 14 del present, un bell concert, davant d'un gran auditori, en bona part vengut de Ciutat i dels pobles, que omplia per complet la vasta nau de la Parròquia.

En la primera part l'organista d'aquella esglèsia Mn. Miquel Rosselló executà amb gran pulcritud *Rentrée de concert*, de Leprévost, organista de la Magdalena de París; aquesta peça, de grans efectes i combinacions múltiples, posà de manifest els bells i ràpids recursos amb què compta avui l'instrument reformat, entre els quals figura la instal·lació d'un *pédalier* complet, element indispensable per poder interpretar les grans composicions d'orgue escrites a tres pentàgrames.

Seguidament Mn. Bernat Sales, organista de la nostra Seu, executà la seva obra en dos temps *Andante i Allegro en sol menor*, de concepció majestuosa i de bells efectes, especialment en l'*Allegro*, de sòlida estructura. Interpretà a continuació el seu *Preludi, Ofertori i Postludi*, obra amb la qual s'acredità, una vegada més, de gran tècnic en la composició. Seguiren *Melodia Celeste, Pensament musical, Improvització*, de E. Tipton, d'una modernitat amable i delicada, i s'acabà amb el solemne *Choral*, de Saint-Saëns.

La segona part estigué a càrrec de Mn. Joan M.ª Thomàs qui interpretà admirablement la grandiosa *Toccatà i Fuga en re menor* de J. S. Bach, la *Sonata V*, de Mendelsohn, plena de foc i passió, el *Concert en fa major*, de Haendel, d'ingènua gràcia descriptiva, l'*Andantino*, del gran organista francès César Franck, la popular *Rapsòdia Catalana*, de Bonnet, elegantíssima, amb la seva difícil cadència per pedal sol, la bella *Cantilène pastorale*, de Guilmant, i la graciosa *Gavota de la Sonata VII per orgue*, del P. Martini, i s'acabà amb la *Toccatà de la V Simfonia*, de Widor, de ritme truncat i efectes sorprenents, on canta el *pédalier* mentre la mà dreta arpeggia en rars acords i l'esquerra els subratlla magistralment. Fou un bell programa, com pocs se'n registren.

Cordialment felicitem als savis organistes per tan magnífic concert, que bé es pot marcar amb pedra blanca dins la història musical de Mallorca.—G. C.

EXPOSICIÓ ROSSELLÓ PONS

Les tasques artístiques tardorals han començat a *La Veda* amb una Exposició del pintor mallorquí Antoni Rosselló Pons. L'artista exposa en conjunt dasset teles de tamany menys que mitjà. No podem negar a l'artista certa habilitat tècnica en l'empastat de les teles. Cerca també una personalitat per camins que fugen del "colorisme" mallorquí i on la seva sensibilitat troba una expressió.

Pareix que l'ha preocupat força el fugir de motius espectaculars, i els ha volgut llevar importància. Això seria una virtut si la intenció—bona—no hagués quedat a mig camí a l'ésser passada a la tela. Al voler fugir de lo espectacular hi havia el perill de caure en lo excessivament fragmentari. Ben mirades, les seves teles pareixen fragments de quadres. A totes els falta el bocí complementari. Així quasi totes apareixen "desenfocades", sense equilibri visual, a excepció de les assenyalades amb els números 1, "Penya Mascorda"; 7, "Camí del Puig", i potser qualcuna altra.

Ha volgut també fugir el senyor Rosselló Pons d'aquesta pintura "il·luminica" grata als ulls dels "mallorquinistes" de *doublé*. Ha volgut assajar els mitjos tons, els grisos crepusculars. El resultat ha estat una Mallorca

trista, que regalima humitat. Sols veient els verds humits—els arbres tenen qualitats de molça—que pinta el senyor Rosselló Pons, hi ha per donar-se compte de la seva—diguem-ne insospitada, en un pintor mallorquí—expressió de Mallorca.

La tela on hi ha més qualitats és potser l'assenyalada amb el número 1, degut sens dubte a la mateixa varietat del motiu. A quasi totes les teles hi ha fragments—a voltes massa retallats—que indiquen que els pinzells obeeixen amb certa docilitat a la voluntat de l'artista, emperò a l'equilibrar els valors cau dins la monotonia (no em referesc a un color tot sol) i la cruesa i la manca de qualitats se fan llavors visibles. De vegades se fa difícil distingir la qualitat d'un arbre de la d'una penya. En els cels ha abusat dels núvols que donen pesadesa als alts de les teles i disminueixen la dels primers termes.

Cal assenyalar en l'artista qualitats que s'entreveuen, emperò que en aquesta Exposició no ha acabat de mostrar.

Amb aquesta, oberta el dia 18 i tancada el dia 31, ja tenim a Ciutat les Exposicions en marxa. Ara veurem com es presenten les altres.—E. M.^a D.

UNA NOVA REVISTA

Ha aparegut durant aquest mes el primer número d'una nova revista mensual titulada "Mallorca", que porta el subtítol de "Revista ibero-americana y de turismo internacional", la qual dirigeix el jove escriptor—ja per molts de conceptes conegut—Antoni Vidal Isern, de la Real Academia Hispano-americana.

En el seu primer editorial de presentació manifesta la dita revista que compta "con el concurso de la verdadera intelectualidad, que hasta ahora estaba al margen de toda actuación ante la procacidad de unos cuantos", i porta a la portada, a manera de lema, una llegenda llatina que dia "Pertinax virtus omnia vincit".

Figuren en el sumari del primer número les següents signatures: J. Ferrari Billoc, A. Vidal Isern, J. V., José Llinás Simó, Mateo Cladera Palmer, José M.ª Tous y Maroto, Antoni M.ª Peña, Jerónimo Massanet i José Vidal Isern. Hi ha un article en llengua francesa sobre literatura castellana firmat per Enrique Diez - Canedo, i una secció en anglès que firma Gleaner.

Ens plau donar la benvinguda a la novella revista, a la qual desitjam que no li falti una nombrosa col·laboració de tota aquella intel·lectualitat de Mallorca al marge, fins ara, de tota actuació i, al mateix temps, un èxit semblant a l'assolit per altres publicacions del mateix director.

ELS FINESTRALS DE LA SEU

Dies passats quedaren al descobert dos dels finestrals que s'estan obrint, desgraciadament, a la nostra Seu. Fa ja dies i no n'hem sentit fer l'elogi a cap de les nostres personalitats solvents.

Totes aquelles prevencions que exposàrem en el nostre editorial del mes de febrer han tengut plena confirmació. Els nous finestrals no responen, artísticament ni tècnicament, a la importància del nostre temple basilical; són d'una pobresa i d'una concepció espiritual tan feble, que inclouen un atentat de lesa estètica. Per ells hi entra una torrentada de lluminositats estridents que ens esborrona, pensant en el que serà la Catedral, quan els finestrals que manquen siguin oberts.

Aquells bocets, tan acerbament criticats per la majoria dels nostres es-

criptors i gent de bon gust, han estat convertits en una deplorable realitat. Mirant els nous i flamants vidres no es pot saber, si no és amb un gran esforç de bona voluntat, el motiu que en ells es vol representar plàsticament.

I ja que no podem fer altra cosa, ens hem de plànyer de la realitat actual, que ja havíem prevista i protestar amb totes les nostres forces, de que s'estigui realitzant una obra de tan capdal importància pel futur sense el control escaient i necessari.

LA FONT A JOAN ALCOVER

Per satisfacció de la Comissió que intervingué en el projecte de Font commemorativa a Joan Alcover ens plau reproduir els seqüents paràgrafs de l'editorial del diari "La Nau" del dia 23 del corrent, signat per Rovira i Virgili, sobre un projecte de font dedicada al dramaturg Ignasi Iglèsies:

"De tots els monuments a la memòria dels grans desapareguts, el que plau més al nostre esperit és la font, que amb el moviment i el soroll de l'aigua ajunta a l'evocació de la mort, la vibració de la vida perenne.

Quan, dies enrera, reproduïem a la nostra primera pàgina un fotogravat de la font construïda a Palma de Mallorca en memòria de Joan Alcover, ho férem, no sols per mostrar als nostres lectors un senzill monument de gust finíssim, ans encara per a oferir un model de monuments commemoratius.

El monument al doctor Robert alia també els sentiments del record amb la vida de la font. Però aquella equivocada realització arquitectònica desfà, en gran part, l'encís de l'aigua. En el monument mallorquí, al contrari, l'aliança de la memòria del mort i de l'aigua viva es produeix amb una harmonia delicada. La simplicitat dóna a la font mallorquina la noblesa i la bellesa que no té gaire la font barcelonina".

UN HOMENATGE MERESCUT

Els funcionaris de la nostra Diputació han tributat un sentit homenatge d'agraïment i veneració al Secretari de la mateixa, el nostre distingit amic i col·laborador Miquel Font i Gorostiza.

L'homenatge consistí en el present d'una esplèndida arqueta d'èban amb aplicacions d'argent repujat. Una placa du la següent inscripció: "A En Miquel Font i Gorostiza, Egregi Secretari de la Diputació, amic dels amics, amb agraiement i amor", segueixen les signatures, i acaba: "Ciutat de Mallorca, festa de Sant Miquel Arcàngel. MCMXXVIII".

Felicitem el nostre amic de tot cor pel just homenatge de què ha estat objecte.

NOTA

Al parlar, en l'editorial del nostre darrer número, dels escultors que han executat la font dedicada a la memòria de Joan Alcover deixàrem de consignar el nom del nostre paisà Miquel Sacanell. Avui subsanam amb gust la involuntària omissió.

LA NOSTRA TERRA

DIRECTOR:

ANTONI SALVÀ I RIPOLL

Redacció i Administració:

Carrer de *Palacio*, 91. — Ciutat de Mallorca

Preus de subscripció: Any, 12 ptes. — Trimestre, 3 ptes. — Número solt, 1'25 ptes.

ESTAMPA D'EN FRANCESC SOLER. — SANT FRANCESC, 2 I 4. — PALMA DE MALLORCA